

Vera könyve

regényrészlet

*„A változás, ami életében bekövetkezett, annyi mindentől megfosztotta,
mintha bomba pusztított volna az otthonában.”*
Szabó Magda

*„(...) és most először kezdett derengeni egyszerű gyereklelkében a sejtés arról,
hogy tulajdonképpen mi is az élet, amelynek mindnyájan küzdő,
hol bánatos, hol vidám szolgálai vagyunk.”*
Molnár Ferenc

(13/1.) Másnap a mama ébreszti, vasárnap van és korán, máskor mindig hagyja aludni, rideg, hűvös a szoba, de mégsem annyira rossz felkelni, mint hétköznap, nem szúr és ragad a szeme, mint amikor iskolába kell menni, nyavalyog egy kicsit, hogy hadd aludjon, de a mama megsimogatja a fejét.

„Templomba megyek, eljössz velem?”, kérdezi.

Ez olyan meglepő dolog, hogy Vera felül, bólint, nem érzi fáradtnak magát, de ahogy elindul kifelé, ólomnehezék a tagjai, és mintha köd lenne, szürkén lát az álmodástól, odakint isteni illat van, valami sült, a fénykép nincs ott a földön, friss lekváros linzerek halma a tej mellett, ahogy a mama pakol, abból tudja, nincs túl sok idő, most az ő ruháit rendezi, Vera harap a süteményből, omlós és csiklandósan vaníliás, még langyos, kicsurran a szélén a baracklekvár, kortyol egy kis tejet hozzá, a süteménynek és a tejnek csodálatos és ismerős íze van együtt, egy pillanatra Oravecz mamáék konyhájában érzi magát, ott az ablak az utcára néz, és éppen a ház előtt kanyarodik az utca, ha valaki figyelmetlenül vagy gyorsan hajt, bejöhet a kertbe, az ablakból viszont remek kilátás nyílik, ki akarja mondani, hogy ez a süti most olyan, mintha a nagy süttötte volna, de nem bír megszólalni, harap, inkább nem erőlteti a beszédet, közben eszébe jut, ha mégis beszélne, akkor azt is tisztázni kellene, hogy melyik nagyiról van szó, mert már van választék, ösztönösen lenéz, nincs ott a fénykép, és miért is lenne, furcsa, hogy a mama máskor sohasem süttött olyan ízű süteményt, mint az ő anyukája, hogy lehet, hogy éppen most, és azt se érteni, hogy templomba miért mennek, szeretné megkérdezni, de továbbra sem bír megszólalni, már a kabátot veszik, amikor a papa előjön a hálószobából, trikóban van és gatyában, pedig máskor pizsamában alszik, nem szól semmit, nem is köszön, átbotorkál a fürdőbe, csattog a talpán a papucs, ahogy elmegy mellettük, rájuk se néz, a mama is úgy tesz, mintha nem is látta volna, meg se rezzen, pedig a papa nagyon haragszik a templombajárásért, Vera még csak néhányszor volt misén életében, akkor is szigorúan az Oravecz nagyival, Szegeden még egyszer sem, nem is tudja, hol

van a templom, illetve tud templomokat, hiszen a Mátyás téren is van egy, ahol az új nagyiék laknak, de nem tudja, melyikbe fognak menni.

Úgy indulnak el, hogy nem köszönnek el a papától, a mama háromszor is megnézi, hogy biztosan bezárta-e az ajtót, meg is rángatja, hideg van, még sehol nem takarítottak, éjjel eshetett, borzasztóan csúszik a járda, de Vera nem engedi, hogy a mama belé karoljon, elhúzza a kezét, a Batthyány sarkáig szinte komikusan óvatosan mennek, de még így is meg-megcsusszan a talpuk, topognak, mint az öregek, imbolyognak, a Batthyáyn Vera alól kimegy a talaj, és már szinte érezni véli az éles, csontjába ható fájdalmat, ami a kezébe, fenekébe, csontjába hatol, amikor a mama elkapja.

Ezen annyira meglepődik, hogy szinte megijed, sikkant egyet, ez az első hang, ami ma reggel elhagyja a száját: egy rémült, elharapott sikítás, és bár nem valódi beszéd ez, nem egy szó, mégis más lesz tőle minden, a mama elmosolyodik, és Vera arcizmai is reagálni akarnak, de ő nem hagyja, összeszorítja a fogát, és ebben a pillanatban a mama is, aki pedig szilárdan állt, megcsúszik, kétségbeesve, bizonytalanul a tőle karnyújtásnyira lévő bónamentafához kap, Vera biztos benne, hogy ez az ügyetlen mozdulat nem segít majd: az a furcsa az egészben, hogy ezt van ideje végiggondolni, de megmozdulni képtelen, olyan gyorsan történik az egész, a mama valahogy mégis megmarkolja végül az egyik vastag ágat, és sikerül a járda felőli lábával megtámaszkodnia, a fa megremeg, az ágakat fedő vastag zúzmara zizegve megbolydul és hullani kezd, beborítja őket egészen, másodpercekig esik, olyan kitartóan, hogy a jéghideg szikrák becsúsznak a sál alá, a nyakhoz, hosszú idő telik így el, vagy nagyon lassúak a másodpercek, hiába marad abba a zúzmara-vihar, még vagy három pislantásig nem történik semmi; és ebben a három pislantásnyi időben minden összekavarodik.

Az összes érzés: az a fájdalom, amit a tegnapról folyton felvillanó emlékkép hoz, ahogy a fotó a földön fekszik, meg az ébredéskor azonnal el is feledett álom szomorúsága, a tomboló féltékenység, és leginkább: a rettegés, hogy mi jöhet még, és miért van az ő családjukban ez a sok titok és hazugság, szóval ez mind ott van most benne együtt, és ezekből az egymásnak idegen sejtelmekből – így képzelem – a gyomrában szilánkos halom lesz, mert még erre is elég ez a három pislantásnyi idő, hogy arról vizionáljon, hogy ez egész úgy néz ki, mint amikor összetörik a váza vagy pohár, és végre a mama összesöpri lapátra, de ahogy elképzelem, hogy ott zörgött benne ez a sok érzés-szilánk, eltelik a három pislantásnyi idő, és bár ő továbbra sem gondol semmire, a mama nevetése átragad rá, és csak nevet, még nem is hallotta a mamát ilyen gurgulázva és fulladozva nevetni, és csak akkor veszi észre, hogy nahát, de hiszen a mama már nem is azt csinálja, amikor már ő is sír.

A Dóm sokkal nagyobb, magasabb, mint a besenyői templom, és vékonyabbak benne a dolgok, de valahogy sötétebb, vagy csak elborult az idő, és sokkal több pad van, Vera érzi, hogy a mama senkire sem néz, ezért ő sem bámészkodik tovább, a földre szegezi a tekintetét, elindulnak a padosorok felé, valaki elől csenget, de nem elektromos csengő, mint az iskolában, hanem valódi, nagyon fényes, csilingelő hangja van, Vera szeretné megrázni, vagy legalább hallgatni még, de nem lehet, felzeng az orgona, és mindent elnyom, még a gondolatait is, olyan, mint egy nagyon erős vihar, mindent feldönt és mindenent átfúj, a mama valami

különös dolgot csinál, mielőtt leülnek, meg sem próbálja utánozni, csak leül, a többiek ebben a pillanatban felállnak, a pap hosszan és lebegős hangon mond valamit, Vera csak a végét érti.

„... legyen mindnyájótokkal!”

Vera feláll, a mama felé néz, hátha le tudja olvasni a szájáról, mit mond, de igazából nem tud rá figyelni, muszáj újra és újra elképzelni magukat, ahogy egymást öelve sírnak a sarkon, a mama úgy szorítja, hogy az már tényleg fáj, de valahogy ez a legjobb és a legmegnyugtatóbb az egészben, de ekkor elillan az emlékkép, mert megérzi, hogy valaki hátulról feléje hajol, egészen közel, a füléhez.

„És a te lelkeddel!”, mondja.

Nem kell hátranéznie, ha a hangot nem ismerte volna meg, segítene a mama félrekapott feje – ahogy egy pillanatra meglepődik, aztán meg zavartan, mintha mi sem történt volna, újra előre néz –, de ha ezt sem vette volna észre, azt még maga előtt sem leplezhetné, hogy újra megroggyan a térde, mint legelőször, amikor ezt a hangot meghallotta, és lehet, hogy újra pukedlizik is, mint akkor, de most bizonyosan senki sem fogja gúnyolni ezért. Mosolyogva összefonja az ujjait, ahogy a mamától látja, közben igyekszik nem nevetni, sőt, nem is mosolyogni, és szabályosan venni a levegőt, ahogy ilyen helyen illik.

A pap bácsi az advent szentségéről mesél, a harmadik vasárnap nagyságáról, Vera nem tudja, mi az advent, és egyszer megpróbálja megkérdezni, de a mama csak az ujjával int, hogy hallgasson, ezért inkább báméskodik, nagyon magasan van a plafon, néhol nem is látszik, mennyre. Néha le kell térdelni, máskor fel kell állni, folyamatosan hallja Jozef hangját, a fiú mindig tudja, mit kell felelni, sőt, a dalokat is ismeri, a mama lehajtja a fejét, Vera is így tesz, így valamiért még tisztábban hallja Jozefet.

„Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondd, és meggyógyul az én lelkem!”

Verában hirtelen összesűrűsödik a szomorú-izgulás, vajon hány titka van még Jozefnek, miféle dolgokról nem mesélt még neki, sosem említette, hogy vasárnaponként templomba jár. És talán nem is lehetett mindig itt, hiszen néha náluk volt, biztosan előfordult, hogy vasárnap jött, nem szombaton.

Olyan gyorsan cikáznak előtte az emlékképek, hogy szinte összevitatkozik önmagával, hogy mindig szombaton jött-e Jozef, vagy néha vasárnap is, „hát persze, hogy néha vasárnap is”, mondja az egyik hang, „de hát innen is jöhetett”, mondja a másik, ez a mise korán kezdődik, és ki tudja, talán nem tart már sokáig, akkor végre fel lehet ülni, az emberek egy része feláll, és elindul előre, Vera kíváncsian a mamára néz, hogy mit kell csinálni, de a mama csak mutatja, hogy maradjon, Jozef viszont elindul mögüle, egy ideig takarásban van, de aztán meglátja a sorban, sokan várakoznak valamire a pap előtt, aki valamilyen „estéről” beszél, minden ember odaáll elé, és a pap ismét elgeti az estét, nem érteni, mert hadar, az emberek azt mondják rá, „ámen”, aztán mintha kitétanák a szájukat, ez nem látszik jól, csak az egyértelmű, hogy amikor jönnek vissza, nagyon komolyak, és a szájukban van valami. Jozefnek is.

Vera előbb féltékeny lesz, aztán szomorú és szinte ugyanabban a pillanatban félni kezd, pedig ugyanarra az egy dologra gondol.

Olyan ez, mint a karácsonyi iskolai bábelőadáson, ahol mindig csak a díszletet cserélték a három báb mögött, a bábokat soha, és mégis más lett minden. Ez is éppen ilyen, csak arra gondol, hogy neki nincsenek titkai Jozef előtt, amikor ezzel *együtt* arra is, hogy ezzel az erővel Jozef bármit eltitkolhat előle. Aztán meg arra is, hogy talán hiba volt ennyire kiadnia magát. Aztán meg arra is, hogy a fiú talán már unja is, hiszen nincs benne semmi izgalmas.

A mise után a mama iparkodna haza, de Vera húzza vissza a kezét, arról szó sem lehet, hogy ők ne beszéljenek Jozeffel, szerencsére a könyvtár sarkán Jakub bácsi meg Jozef utoléri őket, némán köszönnek.

„Sétálunk?“, kérdezi Jozef, mire Jakub bácsi kérdően a mamára néz, Jakub bácsinak csupa vér a szeme, és könnyezik, be van dagadva, a mama bólint, és szó nélkül el is indul, vissza se néz rá, ez rosszul esik, de ugyanezt teszi Jakub bácsi is, a mama három-négy lépés után visszafordul.

„Fél egykor ebéd!“

Vera bólint, „Jozef jöhet?“

A mama nem szól semmit, talán nagyon óvatosan bólint, aztán elindul.

„Nem megyek“, mondja fiú, de van még addig idő, „sétáljunk“.

Vera tiltakozni akar, de aztán arra gondol, hogy úgyis úgy lesz, ahogy ő akarja, most nem kell mondani semmit, mert ebéd előtt, amikor már ő is nagyon éhes lesz, meg Jozef is, akkor majd máshogy fog látszani ez a kérdés, akkor majd valahogy kisebbnek tűnik a probléma, hogy a papa netán fintorog Jozef miatt.

„Tisza-part?“, kérdezi Jozef.

Vera feléje fordul és megfogja a kezét, kesztyűben vannak, a fiú arca mégis vörös lesz a pirtól.

„Ne“, mondja Vera, „mostanában eleget láttam.“

„Hát?“

„Menjünk el hozzátok!“

Jozef erre megtorpan, még a kezét is visszahúzza. „Nem jó!“

Vera próbálja megérteni, hogy most akkor mi van, mit gondol, mit érez, az összes zavaros kérdés, kétség, émelygés, szorongás ott kavargat benne, és semelyik sem jelent semmit, egyben meg még kevésbé világos.

„Te mindent tudsz rólam!“, mondja egy hang belőle, „én meg még a szobában sem voltam.“

Erre a mondatra mintha Jozefnek lejjebb esne a válla, tétovázik, aztán hirtelen elindul, Vera nem megy vele, a fiú néhány métert elsétál, mire észreveszi, hogy a lány nem követi. Megáll.

„Akkor nem jössz?“

Verának a torkáig ér a szomorúság, még éppen nem gombóc, de már majdnem az. Jozef elindul érte vissza, és megragadja a kezét.

„Én figyelmeztettelek!“

A villamos utcáján fordulnak jobbra, és még nem érnek el a Virág cukrászdáig, amikor Jozef előveszi a télikabátja zsebéből a kulcsot.

„Nincs ebéd, apámnak adventi hangversenye van.“

„Itt laktok, a belvárosban?“

„Ez az egy jó van benne“, feleli Jozef, aztán egész testtel nekifeszül, és kinyitja a nehéz vaskaput.

„Ez a színészház. Még nem voltál itt?”

Vera megrázza a fejét, Jozef elneveti magát, „ennek tulajdonképpen örülök”, mondja.

A lakásban ragad a fal, a bútorokat finom, de látható por fedi, az ablakokon nincs függöny. A redőny félig le van engedve, óriási rumli van az asztalon: poharak, dugóhúzó, gyertya, hamutartó, cigarettás dobozok, fésű, szemüveg, kották, és egy áttetsző kavicsból több is. Az asztal másik feléről valaki lesöpört mindent, ahogy az asztal alatt szaporodó tárgyakkól látszik, egyetlen mozdulattal. Az asztal meztelen lapján pohárfoltok és egy vasaló. Vera olyan óvatos, megszeppentek a mozdulatai, mintha bármiben kárt tehetne. Csak egy pillanatra néz be a konyhába, csak annyira, hogy a szekrényt ne lássa, de még így is kiszúrja, hogy a konyhaasztalon sincsen terítő. Jozef szobája olyan kicsi, hogy csak az ágy fér el benne, a ruhái az ágy végénél vannak, a nyitott bőröndben. Nincs se íróasztal, se szekrény. Visszamennek a szobába, ami egyszerre nappali és háló. Az ágy vetetlen, ingek, nadrágok, gatyák, nyakkendők hevernek rajta, ugyanezek lógnak a fregolin is, a lepedők sárgák és lyukasak. Vera megkérdezi, hol van a vécé. A fürdőszobában szétrebbenek a csótányok a fényre, befutnak a kád mögé. Sárga és mocskos a mosdó, csak egy hajszálvékonyra kopott szappandarabka szikkad rajta, kéztörölő sehol.

„Azért a krakkói kéglinél jobb”, mondja Jozef mosolyogva, amikor Vera visszamegy a szobába. Vera próbál mosolyogni. Csöngetnek.

Egy kócos, nagyon vékony férfi áll cigarettázva az ajtóban, télikabátban van, de alatta csak egy trikót visel, hideg süvölt be mellőle.

„Apád azt üzeni”, mondja, és befújja a füstöt hozzájuk, a lakásba, „hogy menj be a színházba”. Jozef nem felel, meg sem köszöni, bevágja az ajtót.

„Szívesen!”, kiabálja a férfi kintről.

Jozef lengyelül motyog valamit az orra elé, aztán az ajtóra tapasztja a fülét és vár, „végre elment”, mondja, és azt javasolja, Vera menjen csak egyenesen haza, de ő rávágja, hogy az Oskola utcán jobban szeret menni, és hogy akkor legalább együtt mehetnek a színházig. Fogalma sincs, miért mondja ezt, fázik nagyon, ráadásul a mosdóban nem talált vécépapírt, és nem vitt be magával zsebkendőt, ezért kellemetlenül érzi magát, de mégis, mintha muszáj lenne, kíséri a fiút a színházhoz, hallgatnak, semmi értelme, hogy kerüljön, valami mégis azt súgja, jönnie kell, és már csak néhány méterre vannak a művészbejárótól, amikor nyílik az ajtó, és Sári öblös nevetése hallatszik ki, vagy Sára nénié, nem lehet megkülönböztetni, még ideje sincs végiggondolni, mit tegyen, amikor kilép Béla bácsi is, előbb őt veszi észre, és úgy mosolyog, azzal az új mosolyával, amit Vera tegnap, az autóban látott először, de aztán meglátja Jozefet is, Sári és az anyukája csak ekkor veszik őket észre, de nincs idejük reagálni, mert Béla bácsi vakkant valamit a felesége felé, mire a két nő leszegett fejjel elindul a másik irányba, át az úton, ők meg csak állnak, Béla bácsi sem mozdul, Vera Jozefhez lép, a fiú megszorítja a kezét, semmi sem mozdul, aztán egyszerre Béla bácsi gonosan, szinte ugatva röhögni kezd.